

Ігор Володимирович Семенов
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків)

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДІТЕЙ

Розглянуто зміст ознак, які характеризують суб'єктивну сторону ухилення від сплати аліментів, передбаченого ст. 164 КК України. Наведено аргументи, що вказаний елемент складу злочину може визначатись не лише прямим, але й непрямым умислом.

Ключові слова: ухилення від сплати, аліменти, суб'єктивна сторона злочину, умисел, усвідомлення протиправності діяння, свідоме припущення суспільно небезпечних наслідків.

Розвиток інституту сім'ї, охорона дитинства, захист інтересів неповнолітніх є однією із заповорок зміцнення гуманістичних ідеалів української нації. Забезпечення нормального розвитку дітей як найбільш вразливої групи суб'єктів сімейних правовідносин – моральний і правовий обов'язок батьків, від сумлінного виконання якого залежить майбутнє суспільства. Тому злісне його невиконання (зокрема, ухилення від сплати аліментів дітям) вважається таким, що містить суспільну небезпеку, рівень якої достатній для криміналізації цього діяння. Кримінально-правових аспектів відповідальності за злісне невиконання обов'язків щодо утримання дітей або непрацездатних батьків у вітчиз-

няній юридичній науці торкались П. П. Андрушко, М. І. Бажанов, О. І. Белова, В. В. Вітвіцька, В. В. Голіна, Н. О. Гуторова, Л. В. Дорош, О. О. Дудоров, І. О. Зінченко, М. Й. Коржанський, С. Я. Лихова, М. І. Мельник, С. М. Морозюк, А. А. Музика, В. О. Навроцький, В. В. Сташис та деякі інші фахівці. Однак питання змісту ознак суб'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 164 Кримінального кодексу України (далі – КК), не виступали предметом поглибленого теоретико-правового аналізу, у зв'язку із чим метою цієї публікації є аналіз форм і видів вини як обов'язкової ознаки, яка характеризує вказаний елемент складу злочинного ухилення від сплати коштів на утримання дітей.

Для сучасного кримінального законодавства характерне нормативне визначення вини, її форм і видів [1, с. 136]. Так, у ст. 23 КК виною визнається психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності. Видами вини є прямий та непрямий умисли (ст. 24 КК), злочинна самовпевненість і злочинна недбалість (ст. 25 КК). При цьому лише іноді в назвах чи диспозиціях статей Особливої частини КК прямо вказується на форму вини (наприклад: «Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження»). У законодавчих описах більшості злочинів інформація про ознаки їхньої суб'єктивної сторони взагалі відсутня. Диспозиція ст. 164 КК належить саме до таких: жодних вказівок про суб'єктивну сторону злочинного ухилення від сплати коштів на утримання дітей вітчизняний законодавець не надав, що може створити підстави для різноманітного тлумачення цього елемента складу зазначеного злочину. У зв'язку із цим при встановленні його змісту доцільно звернутись до розроблених теорією кримінального права рекомендацій, слідування яким дозволяє вирішувати питання характеристики змісту юридично значущих ознак суб'єктивної сторони конкретних злочинів за відсутності інформації про неї в їх законодавчих описах. Найбільш детально їх розкрито в працях О. І. Рарога, який обґрунтував, зокрема, що на умисний характер злочину можуть вказувати певні способи його описання в законі: 1) пряма вказівка на форму вини; 2) вказівка на спеціальну ціль діяння; 3) вказівка на мотив злочину; 4) вказівка на завідомість; 5) описання характерного способу дії; 6) вказівка на злісність діяння; 7) вказівка на незаконний характер дій; 8) вказівка на самовільний характер діяння в злочинах із формальним складом; 9) характеристика бездіяльності як ухилення від виконання обов'язків; 10) невиконання спеціальних обов'язків; 11) специфічний характер дій [2, с. 42–50]. При цьому сам О. І. Рарог відніс злочинне ухилення від сплати коштів на утримання дітей до умисних злочинів за ознакою злісності діяння.

Ця оцінка знайшла підтримку й у інших авторів [3, с. 18]. На нашу думку, з метою встановлення передбаченої законодавцем форми вини та її виду щодо передбаченого ст. 164 КК злочину доцільно послуговуватись й деякими іншими вказаними О. І. Рарогом критеріями умисності посягання. По-перше, це опис у законі характерного способу дії, котрий вказує на його цілеспрямований характер (адже для ухилення від сплати аліментів способом вчинення злочину є дії або бездіяльність особи, які забезпечують несплату винним коштів на утримання дітей). По-друге – це характеристика діяння, бездіяльності як «ухилення», що означає настійливе прагнення винного уникнути виконання дій, що вимагаються, ухилитись від виконання обов'язків, які на нього покладено [2, с. 48].

Отже, існує одночасно декілька критеріїв, які дозволяють визнати аналізовані ухилення від сплати аліментів умисним злочином. Із урахуванням викладених вище міркувань є підстави повністю погодитись із сучасними криміналістами, які майже одностайно вважають, що суб'єктивна сторона у складі посягання, передбаченого ст. 164 КК, характеризується виною у формі умислу [4, с. 61, 63; 5, с. 52, 54; 6, с. 416, 417]. Висновки більшості правознавців збігаються й щодо визнання прямого умислу єдиною можливим видом вини у складі цього злочину. Водночас в більшості випадків автори жодним чином не аргументують свою позицію з цього питання. Таким чином, ця теоретично й практично важлива проблема потребує додаткового аналізу й аргументації.

Форми вини в кримінальному праві розрізняють залежно від ступеня усвідомлення особою характеру вчинюваних діянь та передбачення шкідливих наслідків за одночасного врахування змісту й спрямованості волі винного. У доктрині кримінального права розроблено типову методику юридичного аналізу змісту вини (не має значення, виражається вона у формі умислу чи необережності) шляхом відокремлення й послідовного дослідження інтелектуальних і вольових ознак, які характеризують психічне ставлення правопорушника до вчинюваного суспільно небезпечного діяння (а в матеріальних складах – також до суспільно небезпечних наслідків і причинного зв'язку) та інших юридично значущих ознак посягання. Загальними інтелектуальними характеристиками (ознаками) вини є усвідомлення й передбачення (чи непередбачення), а вольовими – бажання, свідоме припущення чи легковажний розрахунок. Зміст умислу виражають такі інтелектуальні ознаки, як усвідомлення особою (суб'єктом злочину) суспільно небезпечного характеру вчинюваного діяння, поєднане з передбаченням настання його суспільно небезпечних наслідків. Вольовою ознакою умислу є бажання настання передбачуваних наслідків (за цієї умови

умисел є прямим) або свідоме припущення їх настання (при непрямому умислі) [7, с. 157–159].

В умисних злочинах зміст вини визначає перш за все усвідомлення особою суспільної небезпечності вчинюваної дії або бездіяльності. Воно вказує на розуміння винним об'єктивних, фактичних характеристик цього діяння (його об'єкта, предмета, потерпілого, обраного способу, місця, часу вчинення злочину тощо) та його суспільної значущості [7, с. 157]. На нашу думку, усвідомлення суспільної небезпечності ухилення від сплати коштів на утримання дітей тісно пов'язане із розумінням суб'єктом соціально негативного характеру власної поведінки (того, що вона є тривалим невиконанням обов'язку з утримання дитини, яка потребує матеріальної підтримки), характеристик потерпілого від злочину (тієї обставини, що він є його дитиною), властивостей предмета вчинюваного ним посягання (того, що він не сплачує присуджені рішенням суду кошти, необхідні для задоволення потреб потерпілого). Саме поєднання у свідомості винного зазначених обставин дозволяє констатувати наявність першої з наведених вище інтелектуальних ознак умислу.

Дискусійним питанням у кримінальному праві є охоплення усвідомленням винної особи протиправності вчинюваного нею діяння. З цього приводу в кримінальному праві триває дискусія. Деякі вчені ототожнюють усвідомлення протиправності й усвідомлення суспільної небезпечності діяння [8, с. 355]. Втім, більшість криміналістів заперечує доцільність включення усвідомлення протиправності до змісту інтелектуальних ознак умислу, вважаючи, що умисним злочин є й у випадку, коли особа не оцінює вчинюване як заборонене кримінальним законом [1, с. 143]. Найбільш поширеним контраргументом при цьому є твердження, що «кримінальне право ґрунтується на принципі, що незнання закону не звільняє особу від кримінальної відповідальності. Вона завжди має можливість після опублікування закону ознайомитись із його змістом і знати, чи є діяння, що вчиняються, протиправними» [9, с. 173]. Однак щодо необхідності врахування в змісті усвідомлення при умисній вині протиправності вчиненого існує й інша, досить переконлива точка зору, обґрунтована О. О. Дудоровим при кримінально-правовій характеристиці ухилення від сплати податків. Фахівець довів, що винний має усвідомлювати не лише фактичну сторону своєї поведінки, але й знати про покладений на нього обов'язок зі сплати податків та про те, яким чином він має його виконувати [10, с. 177–178]. Цей висновок заслуговує на підтримку та може бути екстрапольований на оцінку змісту суб'єктивної сторони інших форм ухилення від сплати коштів, в тому числі й таких як аліменти чи кошти на утримання непрацездатних батьків.

Звернемо увагу, що заперечення включення усвідомлення проти-правності до інтелектуальних ознак умислу стосуються, швидше за все, питання про обізнаність особи щодо незаконності її поведінки у специфічному (вузькому) значенні – кримінально-правової протиправності діяння. Діяння, яке входить до об'єктивної сторони передбаченого ст. 164 КК злочину, характеризуються т. зв. змішаною (або складною) протиправністю, за якої поведінка вважається правопорушенням одночасно в кількох галузях права (у сімейному та кримінальному). Ця обставина зумовлює певні особливості змісту інтелектуальної ознаки умислу при вчиненні ухилення від сплати коштів на утримання дітей і дозволяє стверджувати про наявність вини в психічному ставленні суб'єкта до зазначеного діяння за умови його розуміння протиправності своєї поведінки (усвідомлення того, що вона є порушенням обов'язків, які вимагаються сімейним законодавством, та порушенням зобов'язання з утримання). Саме таким чином у свідомості винного формується оцінка власної поведінки як такої, що суперечить інтересам людини, на утримання якої він мусить сплачувати кошти за рішенням суду. Тому є підстави підтримати висновки Л. В. Дорош, що усвідомлення суспільної небезпечності діяння при вчиненні ухилення від сплати аліментів відбувається через усвідомлення його проти-правності завдяки розумінню винного тієї обставини, що він порушує вимоги, які висунуто до нього у рішенні суду щодо сплати аліментів. Дослідниця зазначає, крім того, що в цих випадках винні знають і про кримінальну протиправність, оскільки багато хто з них попереджається відповідними органами про кримінальну відповідальність за цей злочин [11, с. 13]. Погоджуючись із цими висновками, додамо, що при встановленні суб'єктивної сторони передбаченого ст. 164 КК посягання та доказуванні умислу і його ознак під час кваліфікації злочину як ухилення від сплати коштів на утримання важливе значення має така обставина, як доведення до відома винного рішення суду, яким його зобов'язано до сплати аліментів. Відсутність такої поінформованості виключає умисел, а отже – й суб'єктивну сторону цих злочинів. Це уточнення є важливим, оскільки цивільне процесуальне законодавство України допускає, що в разі повторної неявки в судові засідання відповідача, повідомленого належним чином, суд вирішує справу на підставі наявних у ній даних чи доказів, тобто постановляє заочне рішення (ч. 4 ст. 169 ЦПК) [12]. Таким чином, обов'язковою умовою наявності умислу при злочинному ухиленні від сплати коштів на утримання дітей або батьків є ознайомлення боржника (аліментозобов'язаного суб'єкта) з рішенням суду, яке покладає на нього обов'язок зі сплати цих коштів. Ця обставина зумовлює усвідомлення особою загальної (сімейно-пра-

вової) протиправності свого діяння, з якої випливає й усвідомлення його суспільної небезпечності, і розуміння в загальних рисах того, на який об'єкт він посягає.

Перш ніж торкнутись питання про передбачення суспільно небезпечних наслідків вчинюваного діяння як інтелектуальну ознаку умисної вини, слід звернути увагу, що його актуальність загострилась після внесених в 2010 р. змін у ст. 164 КК, внаслідок яких склад ухилення від сплати коштів на утримання дітей трансформувався у матеріальний, оскільки до нього увійшли суспільно небезпечні наслідки – майновий збиток (неотримання належного), який утворюється в результаті невиконання одним із батьків свого юридичного обов'язку. Такі зміни відбулися й на змісті суб'єктивної сторони злочину: обов'язкового значення набула оцінка ставлення винного до суспільно небезпечного наслідку, вказаного в примітці до ст. 164 КК, – утворення заборгованості зі сплати відповідних коштів.

Обов'язковою інтелектуальною ознакою умислу є передбачення винним реально можливих або неминучих наслідків свого діяння, що означає усвідомлення суспільно небезпечних змін, які діяння призводить у суспільних відносинах [13, с. 65–66]. У контексті ознак аналізованого кримінального правопорушення це означає, що особа повинна чітко уявляти, що саме її поведінка (власне, її ухилення від сплати коштів) завдають аліментоуповноваженому суб'єкту матеріальної шкоди шляхом ненадходження коштів у розмірі щонайменше за шість місяців. Помилковим видається судження О. І. Паришева, який пов'язує вказану ознаку умислу в складі злочинного ухилення від сплати коштів на утримання із передбаченням винним наслідків (таких як негативні наслідки для розвитку й існування сина, дочки) [14, с. 53]. Недоцільно включати до змісту передбачення шкоду, яка перебуває за межами складу злочину (не входить до його об'єктивної сторони).

Згідно з визначенням прямого умислу (ч. 2 ст. 23 КК), його вольова ознака полягає у бажанні настання передбачуваних суспільно небезпечних наслідків. За висновками О. І. Рарога, бажання як елемент умислу полягає у прагненні до певних наслідків, у їх сприйнятті як потрібних для задоволення потреби, котру відчуває особа, через вчинення злочину. На думку вказаного автора, таке вольове ставлення, як «бажання», може набувати різних відтінків, оскільки такі наслідки можуть виступати для винного: а) кінцевою метою (наприклад, вбивство з помсти); б) проміжного етапу на шляху досягнення кінцевої мети (наприклад, убивство, вчинене для забезпечення іншого злочину); в) засобу досягнення мети; г) неминучого супутнього елементу діяння [15, с. 85]. Вивчення судової практики не дозволяє говорити, що заподіяння шкоди

майновим інтересам потерпілого винні в ухиленні від сплати аліментів дітям чи в ухиленні від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків завжди розглядають як єдину кінцеву мету (хоч такі випадки не виключаються – наприклад, після розлучення батько мстить своїй колишній дружині, ухиляючись від сплати аліментів на користь спільних дітей, змушуючи її витратити значно більше часу й сил на їхнє утримання). Частіше правопорушники, вчиняючи ці злочини, прагнуть (мають на меті) або задовольнити власні потреби, або потреби інших осіб. Таким чином, прямий умисел є типовим видом вини у суб'єктивній стороні злочину, передбаченого ст. 164 КК.

Зазначені висновки не виключають обговорення питання про інші види умислу як ознаки суб'єктивної сторони аналізованих злочинів. Вказаний вище суспільно небезпечний наслідок може розглядатись винним як побічний результат своєї поведінки, в настанні якого він не відчуває потреби, але при цьому з неминучістю чи реальною можливістю його настання погоджується чи ставиться до цього байдуже, не переслідуючи при цьому мети невиконання аліментного зобов'язання, керуючись іншими спонуканнями (наприклад, бажає припинити будь-які контакти з сім'єю, бажає залишити більше коштів на утримання дітей в новій родині). Наприклад, в одному з кримінальних проваджень підсудний ОСОБА_1 визнав себе винним та пояснив, що не мав можливості сплачувати аліменти, оскільки має іншу сім'ю, офіційно не працевлаштований, коштів на прожиття не вистачає [16]. Як бачимо, в цьому випадку винний бажає витратити наявні кошти на підтримку інших осіб (членів нової родини). Водночас до майнових інтересів потерпілої дитини (аліментоуповноваженого суб'єкта) він ставиться байдуже, ігнорує їх. Таким чином, в нього відсутнє бажання щодо заподіяння передбаченої в примітці до ст. 164 КК шкоди, а отже, і прямий умисел. Однак це не означає відсутності умисної вини. У зв'язку з цим звернемо увагу на наявну в кримінально-правовій літературі позицію, що при ухиленні від сплати коштів вина може проявлятися у непрямому умислі [10, с. 175]. На нашу думку, для такого висновку є достатні теоретичні й нормативно-правові передумови. Згідно із законом (ч. 3 ст. 23 КК) непрямим є умисел, якщо особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності), передбачала його суспільно небезпечні наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання. Як зазначає В. В. Лунєєв, небажання настання суспільно небезпечних наслідків пов'язано іншими, більш важливими для суб'єкта бажаннями (цілями), при прагненні до яких настання прогнозованих особою суспільно небезпечних наслідків є для нього імовірно прогнозованими, але побічними результатами [17, с. 38]. Іноді

винний, який діє з непрямым умислом, ставиться до наслідків з повною байдужістю, що є виразом глибокої антисуспільної установки суб'єкта щодо суспільних інтересів, щодо інтересів інших осіб [13, с. 103]. Специфіка непрямого умислу в тому й полягає, що винний, усвідомлюючи (передбачаючи), що його діяння спричинить даний непотрібний йому результат, тим не менш вчиняє його, не розраховуючи при цьому на будь-які конкретні обставини, які могли б реально відвернути настання наслідків [18, с. 92].

Викладені у цій публікації міркування й аргументи дозволяють дійти висновків, що суб'єктивна сторона передбаченого ст. 164 КК злочину характеризується лише такою формою вини, як умисел. При цьому типовим видом вини при злочинному ухиленні від сплати коштів на утримання дітей є прямий умисел, коли заподіяння шкоди майновим інтересам потерпілого винні в ухиленні від сплати аліментів дітям чи в ухиленні від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків розглядають як єдину кінцеву мету. Водночас злісне ухилення від сплати коштів на утримання дітей (ст. 164 КК) може бути вчинене як із прямим, так і з непрямым умислом. Ці висновки мають істотне значення для встановлення підстав кримінальної відповідальності за ухилення від сплати аліментів, а також для індивідуалізації цієї відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вереша Р. В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України / Р. В. Вереша. – К. : Атіка, 2005. – 224 с.
2. Рарог А. И. Вина в советском уголовном праве / А. И. Рарог. – Саратов : Изд-во Сарат. ун-та, 1987. – 187 с. – С. 42–50.
3. Мосиенко Т. А. Злостное уклонение от уплаты средств на содержание детей или нетрудоспособных родителей: уголовный и уголовно-исполнительный аспекты : автореф. дис. на соискание уч. ст. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Т. А. Мосиенко. – Ростов на Дону, 2005. – 24 с.
4. Андрушко П. П. Коментар до статей 164–169 Кримінального кодексу України / П. П. Андрушко // Законодавство України : науково-практичні коментарі – 2004. – № 7. – С. 60–75.
5. Зінченко І. О. Кримінально-правова охорона виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Аналіз законодавства і судової практики : монографія / І. О. Зінченко. – Х. : Вапнярчук Н. М., 2007. – 320 с.

6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 5-те вид., перероб. та доп. – К. : Юридична думка, 2008. – 1216 с.
7. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін. ; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – [4-те вид., перероб. і доп.]. – Х. : Право, 2010. – 456 с.
8. Пионтковский А. А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву / А. А. Пионтковский // Курс советского уголовного права. Общая часть. – М. : ИГПАН СССР, 1961. – 666 с.
9. Кримінальне право України. Загальна частина : підруч. для студентів юрид. вузів і фак. / за ред. П. С. Матишевського та ін. – К. : Юрінком Інтер, 1997. – 512 с.
10. Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика : монографія / О. О. Дудоров. – К. : Юридична практика, 2003. – 924 с.
11. Дорош Л. В. Уголовная ответственность за злостное уклонение от платежа алиментов на содержание детей : автореф. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; исправительно-трудовое право» / Л. В. Дорош. – Х., 1982. – 18 с.
12. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
13. Дагель П. С. Субъективная сторона и ее установление / П. С. Дагель, Д. П. Котов. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1974. – 243 с.
14. Парышев А. И. Злостное уклонение от уплаты алиментов: уголовно-правовые и криминологические аспекты : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Алексей Игоревич Парышев. – Киров, 2006. – 165 с.
15. Рарог А. И. Квалификация преступлений по субъективным признакам / А. И. Рарог. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2002. – 304 с.
16. Архів Васильківського районного суду Дніпропетровської області. Справа № 172/1547/13-к від 18.11.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/>
17. Лунеев В. В. Субъективное вменение / В. В. Лунеев. – М. : Спарк, 2000. – 70 с.
18. Злобин Г. А. Умысел и его формы / Г. А. Злобин, Б. С. Никифоров. – М. : Юридическая литература, 1972. – 264 с.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2015.

Игорь Владимирович Семенов

(Харьковский национальный университет внутренних дел,
Харьков, Украина)

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СУБЪЕКТИВНОЙ СТОРОНЫ УКЛОНЕНИЯ ОТ УПЛАТЫ АЛИМЕНТОВ НА СОДЕРЖАНИЕ ДЕТЕЙ

Рассмотрено содержание признаков, характеризующих субъективную сторону уклонения от уплаты алиментов, предусмотренного ст. 164 УК Украины. Приведены аргументы, что указанный элемент состава преступления может определяться не только прямым, но и косвенным умыслом.

Ключевые слова: уклонение от уплаты, алименты, субъективная сторона преступления, умысел, осознание противоправности деяния, сознательное допущение общественно опасных последствий.

Igor V. Semenogov

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS OF THE SUBJECTIVE ELEMENT OF EVADING TO PAY CHILD SUPPORT

An effective criminal and legal protection of the institution of family, childhood, protecting the interests of minors is an important task of the state, which solution ensures the implementation of the ideas of civil society, guaranteeing the rights and freedoms of a man and citizen. To solve this it is important clearly and reasonably determine the content of elements and features of the crimes that infringe on the stated objects, in particular, such as evasion of paying children support (the Art. 164 of the Criminal Code of Ukraine). In the latest publications concerning criminal and legal characteristics of this crime there is unsolved issue about the content of features that characterize the subjective side of this crime's corpus delicti. The objective of the publication is to analyze the forms and types of guilt as a mandatory feature that characterize the subjective side of the criminal evasion of paying children support.

The offence under the Art. 164 of the Criminal Code can be committed only with intent, as it is indicated by several criteria: 1) a feature of malice of the act, which is directly stated in the disposition of the Art. 164 of the Criminal Code; 2) description of the typical mode of action (evasion) in the law that indicates on its purposeful nature. Awareness of the guilty party in social danger of the action while committing a criminal evasion of paying child support is determined by his knowledge about the age or disability of the victim, his understanding of the illegality of his conduct (in the sense that the latter is a violation of existing obligations on keeping the victim, that he illegally holds some funds, that is the object of a crime). Therefore, while qualifying this offence it is important to acknowledge the guilty party with the judgment, which obliges him to pay

alimony. Prediction of socially dangerous consequences means that the guilty party should clearly understand the fact that it is his behavior (actually, his omission and actions for its provision) causes or may cause harm to the subject of alimony by missing income in the amount of at least six months of relevant payments.

The most spread type of guilt in criminal evasion of paying alimony is a direct intent, when an offender considers a single purpose in making harm to property interests of a victim. However, socially dangerous result, which is included to the objective side of the offence under the Art. 164 of the Criminal Code can be considered by a guilty party as an incidental result of his behavior, the occurrence of which he does not need, but at the same time agrees to its inevitability or possibility of its occurrence. So the intent in committing this crime may be indirect. This should be taken into account while establishing the grounds of criminal liability for evasion to pay child support, as well as for individualization of this liability in every case.

Key words: *evasion, alimony, mens rea, intent, awareness of the illicit action, conscious assumption of socially dangerous consequences.*

